

SLOVENSKI NAROD.

izhaja vsak dan zvečer, izumši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati na avstro-ogrsko dežele za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za jeden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za jeden mesec 1 K 90 h. Za pošiljanje na dom računa se za vse leto 2 K. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Posamezne številke po 10 h. Na naročbo brez istodobne vpošiljavate naročnine se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od štiristopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo jedenkrat tiska, po 10 h če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvoli frankovati. — Rokopisi se ne vredajo. — Uredništvo in upravnost je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnost naj se blagovljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnost pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34. — „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Revizija klerikalnih zadrug.

Pojedelsko ministrstvo je pred kratkim nekako skrivaj odposlalo gospoda Štefana Richterja in še necega druga gospoda na Kranjsko, da revidirajo klerikalne zadruge. Ta dva gospoda sta se oglasila v Ljubljani pri »Gospodarski zvezzi«, v spremstvu necega uradnika tega društva šla sta potem v Dobrepolje, bila sta tudi v Trnovem pri Ilirske Bistrici in pri glasovitem kaplanu Lenassiju v Šmihelu in morda še kje drugje. Povsed sta se pomudila nekoliko ur in potem odšla. Kakor čujemo, prideta še jedenkrat na Kranjsko in bodeta nadaljevala svojo »revizijo«.

O tem ni nobenega dvoma, da tako površna, v naglici izvršena »revizija« absolutno ne more imeti pozitivnega uspeha, in bo vlada po tej »reviziji« ravno tako slabo in jednostransko poučena, kakor je sedaj, ko se drži tega, kar je natvezi dr. Šusterič.

Prave, temeljite, popolnoma objektivne revizije teh zadrug bi bili tudi mi veseli, ali taka revizija se ni nikjer izvršila. Vsak človek si predstavlja revizijo tako, da se najprej napravi popolna in pravilna bilanca, da se preceni blago, kar ga je v zalogi, po strokovnjakih, in sploh pri sestavi bilance postopa po trgovskih predpisih. Samo na ta način je možno dognati, katera zadruga gospodarskega značaja je aktivna, katera je pasivna.

Za pojedelsko ministrstvo, če se mu gre sploh za pojedelstvo in ne samo za politične interese klerikalizma, mora biti nadalje posebno važno vedeti natančno, s čim se kaka zadruga bavi. Kleriklci so pri nas uprizorili švindel, da so čisto navadna konsumna društva, ki se ponajveč ali izključno bavijo s prodajo špecierskega blaga in žganih pijač, manufakturnega blaga in petjota krstili za »gospodarska« ali celo za »kmetijska« društva, dasi se ta društva preklicano malo menijo za pre-skrovovanje svojih članov s kmetijskimi

potrebščinami. Vsled tega bi se moral pri reviziji natančno dognati, koliko prometa imajo dotedna društva pri konsumnem blagu in koliko prometa pri kmetijskih potrebščinah, kajti ta promet kaže, kakšen je pravi značaj dotedne zadruge, ali ima pravico se imenovati kmetijsko društvo ali je samo konsumno društvo, ki si je le prilastilo drugo ime, da zamore laglje v motni vodi ribariti.

Pri klerikalnih posojilnicah bi bilo posebno pazljivost obračati na varnost danih posojil. Znano je, da so velike svote razposojene na hipoteke, ki ne dajo nobene varnosti, ker so dotedne neprimičnine preobremenjene, in da so na mnogih mestnicah podpisani poroki, ki sami nobenega kredita ne uživajo. Samo če bi se to resno preiskalo, bi se dal dognati dejanski položaj kake posojilnice, kajti pri denarnih zavodih je iztirljivost posojil prva stvar. Klerikalne posojilnice, ki imajo pri vsem svojem delovanju vedno politične motive pred očmi, računajo sedaj vedno, da se vse njih tirjatve dajo tudi realizirati, v istini pa je velik del razposojenega denarja samo na papirju iztirljiv.

Ta stvar zasluži tudi zategadelj po sebno pozornost, ker delajo klerikalne posojilnice večinoma s tujim denarjem, svojih ulog itak nimajo skoro nič. Clani posojilnice jamčijo posojilničnemu upniku — navadno je ta »Ljudska posojilnica« — z vsem svojim premoženjem, in bodo torej ti zaupni in nepoučeni zapeljanci tisti, katera zadene izguba, ako pride končno do poloma.

Končno pa bi bilo tudi pri reviziji od strani ministrstva treba preiskati, v koliko so opravičene govorice, da se je pri klerikalnih posojilnicah razvilo neke vrste novo oderuščvo, ki je tacega značaja, da dobri upliv posojilništva popolnoma paralizuje.

Za vzhled tacega oderuščva naj navedemo naslednji slučaj: V R. v kamniškem okraju je neki kmet potreboval 100

gold. Šel je k župniku, ki je glava posojilnice, in ta mu je obljubil, da dobi zahetvano posojilo, naj se le oglasi pri blagajniku. Ta blagajnik je gostilničar. Rečeni kmet je pet ali šestkrat moral priti h gostilničarju-blagajniku prosit za denar. Vselej je seveda moral dati za pijačo. Končno je dobil denar, a ta dan je moral v blagajnikovi gostilni narediti malo pojedino. Toda to je malenkostno v primeri s stroški, ki jih je mož imel, da je dobil dva poroka. Poroščvo je postal stvar, ki jo gotovi ljudje izkoričajo na ta način, da prevzamejo poroščvo proti plačilu. V našem slučaju je omenjeni kmetič moral za poroščvo plačati vsakemu po 10 gld. in ju povabiti na pijačo. Od izposojenih 100 gld. je mož vsega skupaj ostalo samo kacih 70 gld., okroglo 30 gld. pa je za pridobitev posojila porabil na stroških! To je gotovo nezaslišano, a taki slučaji že niso nič nenavadnega več, zlasti pri malih klerikalnih posojilnicah.

To so najvažnejši momenti, na katere bi se moral jemati ozir, če se hoče dobiti pravo sliko o klerikalnem zadružništvu. Samo na podlagi take revizije bi zamogla vlada priti do spoznanja, kaj je storiti, s površnim pregledovanjem, tako en passant mej prvim in drugim zajutrem pa se ničesar ne spozna, in zato tudi ne obetamo prav nobenega vspeha od revizije, ki se je začela in ki se hoče na ta nedostatni način nadaljevati.

V Ljubljani, 12. novembra.

Stara igra.

Nemci si v Avstriji še vedno domisljajo, da so fruges consumere nati, da so narod, ki sme jedini žeti in si polniti svoje žitnice, vse drugi narodi pa so poklicani le za to, da delajo, se žrtvujejo in stradajo. Vsak uspeh drugih narodov smatrajo za oškodovanje nemškega naroda. Ako jim je vlada še toliko naklonjena, smatrajo to le za njeno dolžnost, hvaležnosti pa ne pozna. Koerber jih boža na vse

načine, ugodil jim je glede jezikovnega vprašanja docela, a vendar nočeo izpremeniti svoje takte ter delajo vladi težave, kjer le morejo. Koerber ima prav v svojih prijateljih in v svojih protežirancih največje sovražnike. Sedaj se branijo celo votirati mu dispozicijski fond, in grozé, da odklonijo proračun, ako se ne izbrišejo nekatere točke, ki so na korist češkim in poljskim kulturnim svrham. To mora biti Koerberju, ki se je Nemcem vedno kazal skrajne mehkega, kako neljubo, kajti odpora od te strani ni pričakoval. Ali Nemci so bili vedno taki: ako jim je dala vlada prst, so hoteli imeti vso roko. Nemci hočejo, da bodi Koerberjeva vlada odločno nemška in odločno protislovenska. Sicer mu grozi levica s tistim preganjanjem, kakoršnega je doživel Badeni. Ako pa se Koerber uda Nemcem, se mu upro združene slovenske stranke, in kabinet ne bo mogel s svojim programom nikamor. Počas Koerberjev je torej danes skrajne neugoden in nevzdržljiv samo radi brezmejne in nesramne lakomnosti Nemcov

Volitve v hrvatski dež. zbor

so se izvršile čisto po želji bana Hedervaryja. Sabor je bil nenadoma razpuščen in volitve so se vrstile takoj nato. Opozicionalne stranke se zato niso mogle pripraviti zadostno na boj, vlada pa je rabila zopet svoj aparat z vso brezobzirnostjo. Toliko nasilstev, kolikor se je primerilo pri volitvah na Hrvatskem, je možno pričakovati le še na Ogrskem in v Galiciji. Agitatorje za opozicionalne kandidate so zapirali, volilce odganjali, terorizirali in podkupljali. Josip Muzler, bivši kandidat opozicije, je prihobil v »Agr. Tagblatt« ironično zahvaloval, ki je značilna. Muzler se zahvaljuje onim, ki so mu obljubili, da bodo glasovali zanj, a so se končno volitvi odtegnili, dalje onim, ki so obljubili, da se bodo odtegnili, pa so potem le glasovali za Madjarona in nekemu volilcu, ki je dvakrat trdno obljubil, da bo volil opozicionalno, a je končno vendarle oddal.

LISTEK.

Jerica in Marta.

Povest. Spisal Rudolf Arko.

(Dalje.)

III.

Kobalov Tomaž je zasnubil Jerico ter jo tudi dobil. Praznovali so ženitovanje. Jedli in pili brez konca, si polnili želodec, si omamljali glave ter hvalili velikodušnost župnikovo, da je dal tako rad Jerico Tomažu... In župnik je težko dihajoč zagotavljal svate ter ženina, da mu je sreča, večna in zemeljska sreča njegovih ovčic edini smoter, edini cilj... da mu je bilo to sveta naloga, katero je in bo vedno izpolnjeval... In začel je praviti, koliko je že dobrega storil za svoje duše, pri tem je živahn mahal z rokama, da sta njegova soseda obračala glavi proč, da jih ne zadene s svojo tolsto roko... Prišel je zopet v oni ogenj, ko ni mogel nehati govoriti. In svatje so bulili pijane oči, zijali ter kimali z glavami. In ko je župnik videl to druhal pred seboj, postajalo mu je nekako gorko pri srcu, čutil se je zadovoljnega, da je vzgojil tako ubogljivo ljudstvo...

Župnik je še govoril in začel praviti Tomažu, da je dobil v Jerici nevesto, za katero ga smo zavidati vsakdo... dobro,

skrbno, ljubeznivo, nerazvajeno, bogoboječ ženico, katera dobro pozna nalogu, katera ima žena napram možu... Tomaž se je s svojimi svetlimi pogledi zahvaljeval župniku ter tupatam pogledaval na desno svojo nevesto, ki se je prikrito smehljala govorečemu župniku... Nekateri svatje so se upijanili, kimali z glavami ter tremali, vino je iz prevrnjenih kupic teklo na tla ter ondi napajalo suhe deske... In bili so zadovoljni v tem svojem stanju, saj so se najedli in napili najboljšega, kakoršno jih ne čaka niti v največjih praznikih... Včasih je poskušal kdo z grgoračim glasom peti, toda glas mu je zamrl v grlu. Slišalo se je grčanje dveh svatov, ki sta spala ob peči... Župnik se je poslavljal pri Tomažu, kateri ga je spremljal do vrat. Skoraj pri vsakem koraku sta postala. Župnik mu je pravil tudi o dolžnostih, katere mu naklada krščanska vera kot možu, kot očetu — če mu Bog da družino... Tomaž je molčal, govoriti se ni upal, ker to bi bilo predrzno... In to je župniku ugajalo, ker je navajen, da so vse molčali, kadar je govoril. Župnik se je poslovil ter šel proti domu...

Bil je lep zimski večer. Z jasnega neba je sijala luna ter trosila svojo svetlobo po belem snegu, ki se je blesketal kakor kopice biserov... Včasih se je začelo lajanje kakega psa, ki se je pa po-

izgubilo v jasno noč... Narava je spala ter si krepčala moči...

IV.

Kobalov Tomaž je postal nekako ošaben, ponosen. Začel se je zavedati, da ni več navaden kmet, ampak da se sme privestiti oni vrsti ljudij, katerim pravijo »gospoda«. In kot tak je nad kmetom, ne spodobi se, da bi zahajal v družbo kmotov. Ogibal se je teh ljudij, le kadar je bil primoran, je izpregovoril kako besedo s tem ali onim.

Župnik ga je večkrat obiskoval ter mu svedoval zdaj to, zdaj ono... Tomaž ga je skoraj oboževal, ker je spoznal, da je uprav župnik oni, ki ga je povzdignil iz smrdljivega blata sodrge... In ko je kral, je nesel vedno iz hvaležnosti najlepše koline župniku...

Dobro se mu je zdelo, če so ga videli vaščani, ko se je vračal iz župnišča. Gledal je vesel zavistne obrazje. Toda to ga ni motilo, ošabno je stopal po vasi ter zasmehljivo pogledoval uboge pare...

Jerica je gospodinjila; hodila po hiši ter godrnjala nad staro tetoto, ki ni znala več kuhati. In staro, sključena teta je voljno prenašala godrnjanje mlade gospodinje, se natihoma čudila, da je tako enkrat pozabila kuhati ter se tolažila, da jo bo skoraj rešila smrt... Vidno se je starala. Delati je morala več nego prej,

kajti mlada gospodinja je bila bolj sposka in si ni hotela umazati prstov s sijami. In Tomaž ji ni oporekal, pritrjeval ji je, kajti čemu bi redili zastonj tetu, to staro, sitno, čemerikavo babnico — čemu bi pustili, da bi polegala za pečjo ter kradla Bogu čas!... In staro ženico je garala kakor živina, natihoma pa molila... molila, da bi Bog dal srečo mladim, njej pa lahko smrt...

Jerica je gospodinjila, hodila je po dvorišču ter zmerjala dekle, ki niso prav polagale kramav, godrnjala nad hlapci, ki so prepočasi napajali konje. In dekle in hlapci so se spogledovali ter molča nadaljevali svoje delo. Le včasih je kdo natihoma želel, da bi »kmalu vrag pobral« to sitnico.

Bilo je v šestem mesecu, odkar sta bila Kobalov Tomaž in Jerica mož in žena... Huda vročina je pritisnila. Bila je skoraj suša, in ljudje niso godrnjali. Bila je košnja. Sušili so, da je bilo veselje. In vsa vas je bila napolnjena z aromatičnim duhom posušene mrve.

Toda Jerici ni ta vročina nič kaj prijala, ti aromatični duhovi ji niso z veseljem napolnjevali njene duše. Postajala je zamišljena, skoraj žalostna... Sitna je bila tako, da so ljudje jedva še prenašali to vedno godrnjanje in mrmarjanje. Toda molčali so ter zelo začudeno pogledovali gospodinjo. (Dalje prih.)

glas vladnemu kandidatu. Med volilci je bilo torej tudi mnogo neznačajnosti. Hrvatsko volilstvo je skrajne nezrelo ali pa korumpirano. Zato je opozicija decimirana; izmed 88 okrajev imajo vladni kandidatje 75, opozicionalci pa le 11 mandatorjev; čista stranka pa 2. Vlada je med volitvami nečuvno konfiscirala liste. Skoraj vsak dan je bilo zaplenjenih 5 do 7 časopisov. »Obzor« je izhajal redno le v 2 izdaji. Zadnje volitve pod grofom Khuen-Hedervaryjem so postavile v senco celo volitve pod Banffyjem in Tiszom! Na Hrvatskem so prežalostne razmere.

Vojna v Južni Afriki.

Težko gre Angležem za vojake, kajti vseh vendar ne morejo in ne smejo poslati in Južno Afriko. Zato pa iščejo prostovoljev in ne vprašujejo nič po narodnosti. Vsakdo je dobrodošel, ako le ni docela slep, gluh ali kruljev. In obljubljajo jim izvrstno plačo, lepo uniformo, in — plen! Celo z inserati love prostovoljev. Sram jih ni že prav nič. Bojevnike za čast in ostanek Anglije v Južni Afriki iščejo Angleži po inseratnih prilogah listov, kakor bi iskali dekle ali hlapce. Tako je priobčil te dni list »Natal Witness« inserat, ki vabi prostovoljev v Južno Afriko takole: »70 odstotkov plena se razdeli med častnike in moštvo. Gotov, dober zasluzek!« Seveda je plen med Buri jako majhen, a izgubljene eksistence in delavci brez kruha gredo sedaj ob pričetku zime tudi na take limanice — V Guildhallu je imel lord Salisbury, ministrski predsednik, govor. Dejal je, da je sedanji položaj težavnejši kakor že leta in leta. Vendar je svetovni mir v splošnem nemoten. V sredozemskem morju se je pač pojavit oblaček, ki pa se je razpršil, kar je velikega pomena. Pred 50 leti bi tak dogodek ne zapustil tako neznatnih sledov. Anglija napreduje vsak teden. Zato ostane angleška politika neizprenjenja. Ničesar si ne želimo bolj — rekel je Salisbury — kot da zavladata v onih krajih, kjer je sedaj vojna, mir in svoboda ter da dobe čim preje avtonomijo. Toda neodvisnost Burov je z našo varnostjo nezdružljiva. Angleški narod mora preprečiti nevarnost, da se v onih krajih še kdaj ponovi vojna in storiti se mora vse, da se odstrani v onem kotu angleške države za vselej opasnost. Ali tudi v Južni Afriki napreduje Anglija. Konec vojne sicer še ni tako blizu kakor se je mislilo, toda tudi v drugih vojnah v Evropi so trajali guerillaboji dalje, kot se je mislilo. Salisbury je zagotavljal, da se vojna nadaljuje vztrajno in vspešno ter daje končni uspeh, končna zmaga Angliji zagotovljena.

Dopisi.

Od Dev. Marije pri Polju, 10. novembra. Naj prejme uredništvo »Slovenskega Naroda« v Ljubljani. Na podlagi § 19. tisk. zakona zahtevam, da sprejmeme glede na dopis »Od D. M. v Polju, 9. oktobra« objavljen v Vašem listu dne 11. oktobra 1901 sledeči stvari popravek:

1. Ni res, da »Odkar se je priklatil k nam za kaplana Matevž Rihar, vulgo »premfar«, izginil je prejšnji mir in mesto njega sta se naselila sedaj prepri in sovrašto, katerih voditelj je seveda omenjeni kaplan«.

2. Ni res, da: »da se pa to tudi urenisci, zato skrbi že naš škodoželjni »premfar««.

3. Ni res, da: »Ni ga skoro prosto-mislečega človeka, katerega bi si njegovo blagoslavljenje pero ne privoščilo«.

4. Ni res, da: »Posebno pa ima neko nebesko veselje napadati tukajšnje učiteljstvo in je denuncirati, kjerkoli je mogoče«.

5. Ni res, da: »Iz najmanjše stvari napravi s svojo »bistro« glavico in bujno domišljijo kar velikanskega slona«.

6. Ni res, da: »Iz same zavisti je potem kaplan skrpupal v »Slovenca« z dne 7. t. m. št. 220 neki dopis, s katerim na najostudnejši način grdi učiteljstvo, posebno pa še nadučiteljevo družino«; res pa je, da kaplan istega dopisa ni pisal.

Pri Dev. Mariji v Polju, dne 10. novembra 1901.

Matej Rihar.

kaplan.

O p o m b a uredništva: Kakor znano, nas je kaplan Rihar tožil, ker nismo hoteli sprejeti njegovega popravka. S tožbo

ni ničesar dosegel. Sodišče je pritrilo našemu pravnemu nazoru in je tožbo zavrnilo. Zdaj nam je postal ta kaplanček v isti zadevi drug popravek, ki pa je v drugi točki ravno tako konfuzen, kakor je bil zavrnjeni prvi popravek. Popravljenega ni s tem prav nič. Rihar piše: Ni res, ni res — mi pa pravimo, res je vse, mi smo pripravljeni vse dokazati, kar tožite nas, g. Rihar, in mi bomo z veseljem nastopili dokaz resnice in ga tako sijajno doprinesli, da se bo na Vaše stroške vse smejalo.

Iz kamniškega okraja, 10. novembra. Dopis v »Slov. Narodu« iz Mengša opozoril me je, da se je pričelo z obdelovanjem naprednega učiteljstva tudi v našem okraju. Danes dobil sem »Slovenca« št. 254, kjer dopisnik odgovarja na članek v »Slov. Narodu«.

Da se pa ne bode mislili, da je g. Sirc osamljen, zato pristavljam:

Pri zborovanju učiteljskega društva v Ilanu vprašal je g. Sirc: Smatra se li škofov dohod o priliki birmovanja koverska vaja ali ne? Je li učitelj, kot tak, dolžan pri sprejemu navzoč biti?

Razvila se je prav živahn razprava, v katero je tudi drug tovarš odločno posegel v ta namen, da dobi učiteljstvo definitiven odgovor. Povdarjalo se je pa odločno, da hočemo vedeti je li to naša dolžnost ali pa čin uljudnosti.

Z ozirom na to, da pričakujemo v kratkem dejelno učiteljsko konferenco, opustilo se je vsako sklepanje, ker se bode to vprašanje takrat stavilo, čemur so vsi pritrili.

Tak je greh gosp. Sirca. Upamo, da imamo vendar še toliko pravice, da nam je dovoljeno tudi o takih dolžnostih premisljavati, ker možem, ki se zbirajo okoli »Učit. Tov.«, naj se Prevzvišeni ne čudi, da jim srce ne bije tako zanj, ko onim, ki se zbirajo okoli »Rdečega Praporja«.

Zato pa ni posebno lepo od onega g. kolege ali gdč. koleginje, da ni resnice povедal.

Presenetil pa me je stavek: »Sicer pa naj ne izizza onega, na katerega cika v dopisu; dotični gospod ima pripravljen, če hočete, hujši kaliber.«

Toraj je vendar le res, kar se potihoma o »onem gospodu« govoril in če je tako, skrajni čas je, da sproži svoj največji »kaliber«, ker zrak je zelo megle.

Sploh se mi čudno zdi, kako da je »Slovenčev« dopisnik tako poučen o naših razmerah. Ako je učitelj, je grdo, da to razpravlja, ako je pa neučitelja o tem poučil, je to še grje, ako pa oba delata na to, da hočeta samo g. Sircu zagreniti življenje in kolikor možno veliko škodovati — je pa najgrje! Brrr!

Iz Ormoža, 10. novembra. »Učiteljsko društvo za ormoški okraj« je dne 7. t. m. enoglasno sklenilo, da smatra članek v »Učiteljskem Tovarišu« od dne 1. vinotoka, štev. 28 z napisom: »Slovenskim učiteljem na Spodnjem Štajerskem — v preudarek« neutemeljenim, ker ni stvarno popolnoma resničen, ter ima le namen razdirati stanovsko slogo med slovenskimi in nemškimi učitelji na Štajerskem.

Štajerskemu »Lehrerbundu« je vsaka politika deveta briga, on se poteguje edino le za svobodno šolo in za izboljšanje žalostnega gmotnega stanja štajerskega učiteljstva. Ako se pisek omenjenega članka ni spodikal na dejstvu, da so se duhovniki vseh avstrijskih narodov na svojem duhovniškem shodu na Dunaju posvetovali o svoj stan in svoje interese zadevajočih rečeh, čemu se potem zdaj po nepotrebni zaganja v nas, ki smo šli samo zato v Gradec, da kažemo svojo stanovsko solidarnost in zavednost, kakor so jo pokazali tudi nemški, češki i. dr. duhovniki na »svjem skupnem stanovskem shodu na Dunaju«.

K vprašanju novega pokopališča.

Z razširjanjem našega mesta in rednim naraščanjem prebivalstva po njem nastalo je, kakor po vseh večjih mestih, tudi pri nas vprašanje o novem pokopališču pereče. Seveda se pred vsem zahaja, da ne bodi prostor preoddaljen od mestnega središča niti ne predrag, in da naj odgovarja zahtevam, katere tirja obča higijena.

Kar se tiče zadnje točke, bilo jo stališče, katero je zavzemala medicina še pred 20 leti, brezvombno preozkorčno. V splošnem dobra pokopališča ne pomenjajo nikake nevarnosti za svojo okolico, niti ne za časa epidemij. Pogoje pa je, da se gnitje (Faulnis) in trohnenje (Verwesung) normalno razvijata.

Pri nas pokopljam mrlje ali v zemljo ali v zidane prostore. V obeh slučajih polagamo mrtvece v krste, navadno lesene. Medene ali kamenite zakasnujejo trohnenje, ker ne dopuščajo dovoljno zraka do trupla.

Po smrti pričnjo bakterije črevesja navadno prvo svoje delo in provzročajo tako imenovano »smrdeče gnitje« (stinkende Fäulnis). To trpi 3—4 meseca, potem pa nastopijo živalski organizmi, razni črvi, ličinke itd. V tem času je izgubilo truplo že preeej vode in postane suho. Tedaj pa se oglasi plesnjad (Schimmel-pilzarten) in ugonobi, kar je še ostalo, tako da po več letih ostane samo še ogrodje, oziroma njega anorganske snovi. Po gnitji razkroja se truplo v oglikovo kislino, vodik, žvepljeni vodik in oglikove vodike ter nepopolne razkrojnine beljakovin: skutev, indol itd., katere provzročajo omenjeni smrad. Pri trohnenju nastaja voda, oglikova kislina in duškov nadokis.

Tako pa se razvija razkrojba samo tedaj, če je zemlja taka, da vsled svojih sestavin in svoje sestave pospešuje označeno razpadanje.

Zato je treba, da so tla porozna in za zrak prehodna, kar se tedaj zgodi, če sestoje iz gramoza in peska. Niti presuha niti premrza prst ni dobra; nikakor pa ne sme biti mokra; ilnata zemlja je za pokopališče naravnost nepripravna, ker ne dovoljuje zračnega pristopa, in se na ilnatih nepretušenih plasteh zbira globinska voda. (Grundwasser.)

Ako so torej tla ugodna, razpade otročje truplo v približno 4, tako odraslega v približno 8 letih. To pa velja samo za način pokopavanja, kar je obče v navadi: 1 m globočine nad krsto, 60 cm razdalje vsakega posameznega groba, in tedaj če se vsak mrlje za-se pokopuje. Pri turusu zopetnega prekopavanja, kot je bil doslej v Ljubljani v navadi, je torej polaganje dveh in več mrtvecev v en skupen grob neodpustljivo, ker razpadanje trpi dokaj nad 8 let.

Ako torej tlo zadošča zahtevanim pogojem, ni nikake nevarnosti za stanovništvo okolice. Natančni poskusi so dognali, da bacili legarja pomrjo najkasneje tukom 4 tednov, oni kolere še nekoliko preje tuberkuloze v 5 mesecih, samo kaliči (Sporen) vrančje turnice (Milzbrand) ostanejo celo nad letodnjiv živi, ane prodró skozi pesek niti ne 10 cm daleč v obližje. Plesnivci pa v splošnem niso našemu zdravju nevarni, tudi ako bi prodri širše plasti. Drugače je seveda, kjer postaja voda po grobeh, in je vse polno po naplavini, tako da so naravnost v komunikaciji po rovih in po velikem gramozu z vodnjaki, stenci itd.

Ce so torej tla pripravna, tedaj ni higijenskega pomisla proti pokopavanju. Pomisli pa so zlasti v mestih, katera se razvijajo in modernizujejo, radi prostora in oddaljenosti.

Prostor po mestih in njihovi okolici je drag; pokopališče v bližini zavira mnogokrat razvoj mesta uprav na isto stran, na kateri leži mrtvišče. Tudi je treba povsodi pokopališča razširjati, katera vzlasti po velikih mestih zavzemajo močoven areal, kateri bi se dal vse drugače plodonosno porabititi. Navzlic vsemu temu, pa se ni moči izogniti mizeriji vednega prenapolnjevanja in po nekaj desetletjih zopetnega iskanja po novem prostoru.

Opozorjeno bodi v tem oziru samo na velikanski Dunajski »Centralfriedhof«, ki je skoraj že prenapoljen, navzlic temu da ima Dunaj poleg njega še dovolj drugih, tudi dovolj postranih pokopališč. Vsled tega pa je treba pokopališče prestavljati v vedno večje oddalje, in končno se pride tako daleč, da se morajo mrtveci prevažati z vlaki, kakor delajo to dandanes v Londonu in Parizu. To pa stane zopet mnogo denarjev — kakor velja mnogo pohajanje grobov umrlih sorodnikov pri velikih razdaljah — še več pa časa.

Vsemu temu: potratni in težkoplačani nabavi prostora, ne-

potrebeni uporabi velikega zemljisča, veliki oddaljenosti in konečno sorazmerno visokim stroškom za ohranjevanje gomil izognemo se lehk, če si Ljubljana mesto dragega, za komaj 30 let porabnega in oddaljenega pokopališča omisli prostro sežig ališče, krematorij, kakor jih imajo upeljane po Italiji, Švici, na Francoskem, Angleškem in v Nemčiji.

Krematoriji so v sežiganje mrlje posebno konstruirane peči, kjer se trupla v tako kratkem času v visoki temperaturi popolnoma sežgo. Takih peči je v novejšem času več pripravnih sistemov; najboljši so oni tvrdki: Klingenstierna, Siemens in Schneider.

Od dobrega krematorija je zahtevati, da se vrši sežiganje v njem hitro, točno in popolno, da se izvrši proces na decenten način, da ne prouzročuje sežiganje nikakega smradu ali neprijetno dišečega dima, pare in plinov, da je pepel povsem čist, nepomešan in belkast, in konečno, da je sežig cen.

Dobri sistemi kurijo vsi s plinom, s pomočjo, katerega se potem zrak in peč tako močno razgrejata, da truplo ob sebi izgori, pepel pa pada ne pomemban v posebno predalo, od koder ga potem pobero in deno v primerno urno. Urne postavijo se v posebna predala, katera ne jemljejo mnogo prostora in jih je lehk na tisoče spraviti pod jedno streho.

Verski pomisli proti sežiganju so pač malenkostni, in dandanes se boriti proti »paganskim navadam« pač ne more imeti zmisla. Poleg tega je bilo tudi dokaj »paganov«, ki so pokopavali svoje mrlje; — kaka razlika je pa potem napram takim! (Sicer pa itak ni sežiganje obligatno, ampak upelje se povsem lehk fakultativno!) Jedino, kar govori proti krematorijem, so pomisli od strani juristov, češ, da bi se pri zastrupljenih pozneje ne moglo dognati otrovanja, kar se pri pokopancih pa storiti da. Temu se da odgovoriti, da naj se mrlisko oglediščo poostri, in v slučaju sumnivosti odrede sodnijske obdukcije.

Ostali pomisli in predstodi pa, kateri strašijo še drugače med ljudstvom, so pač povsem neutemeljeni. Tudi se vpraša, če je dolgoletno smrdljivo gnitje in trohnenje po zemlji res vrednejše človeškega telesa, kakor pa kratko, komaj 2 ur, trajajoče in mnogo čistejše razkrojenje mrtveca v krematorijih, pri katerih velja saj taki stavek »pulvis es et in pulvere revertaris« — kakor že toliko zagovarjana pokopališča.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 12. novembra.

Za univerzo v Ljubljani. Jugoslovanski akademiki v Gradcu so poslali rektorju češke tehnike v Pragi povodom včerajšnjega manifestačnega shoda naslednjo brzojavko: »Vaši magnificenci in vsem zavednim zaveznikom slovanskim v boju za narodove pravice pošiljajo iskrene pozdrave — jugoslovenski akademiki graški.

Slovensko žensko društvo v Ljubljani je pod predstvom gospe Franje dr. Tavčarjeve v včerajšnji svoji seji sklenilo in odposlalo peticijo za slovensko univerzo v Ljubljani. Z veseljem pozdravljamo ta korak, ker priča, da je tudi slovensko ženstvo začelo aktivno posegati v borbo za narodne pravice.

Jugoslovanska delegacija. Minoli teden so razni češki, poljski in nemški listi kakor tudi naš list priobčili vest, da hoče hrvatsko-slovenski klub sklicati vse tri jugoslovanske klube na skupno posvetovanje v vrhu fuzije teh klubov. S tem, da smo zabeležili to vest, storili smo svojo poročevalsko dolžnost, nič manj, pa tudi nič več, in smo se skrbno varovali izreči kako sodbo o njej. Do danes še ne vemo, koliko je na stvari resnice. Nekaj bo že, ker se je posl. dr. Ploj v poslanskih krogih nekako v tem smislu izrazil. Klerikalne poslanice pa je ta vest očividno tako neugodno zadela, kajti priobčili so v »Slovenca« članek, kjer sučajo stvar prav tako, kakor bi se jim napredni poslanici nekako usiljevali. No, v tem oziru lahko klerikalce z vso zanesljivostjo zagotovimo, da našim poslan-

cem niti v sanjah ne prihaja na misel, da bi se klerikalcem kakorsibodi usiljevali. Pozicija naprednih poslancev v državnem zboru je tako ugodna, da nimajo nobenega povoda, želeti si kako premembro, najmanj pa povoda želeti, da bi s klerikalci v jednem klubu sedeli. Za narodno stvar Hrvatov, Srbov in Slovencev bi seveda bilo bolje, ko bi bili vsi jugoslovanski poslanci združeni v jednem klubu, a ker to po kriči klerikalcev ni mogoče — ne zadene nas nobena odgovornost. Naši poslanci imajo sedaj s vobodne roke in kaj to pomeni, kaže silna jeza in poparjenost klerikalcev zaradi proračunskega govora dr. Ferjančiča. S stališča naroden in napredne stranke smo le veseli, da so naši poslanci neodvisni na vse strani, mi le želimo, da to neodvisnost krepko izkoristijo in je torej prav nepotrebitno, da »Slovenec« odklanja združenje, toliko bolj nepotrebitno, ker bi za napredne poslance itak ne bila nikaka čast, če bi narodnim interesom na ljubav morali v istem klubu sedeti, kakor Šusteršič ali Vencajz.

— **Vzgleden Kristusov namestnik.** »Gorenjec« piše: V Studorju (Bohinju) še zdaj živi star slaboumn žena z imenom Mina Odar, ki ima svojo hišico in si je bila v teku let pridobila okoli 3000 kron gotovine. Nekaj tega denarja je imela na posojilu pri sorodnikih, večji del pa naloženega v hranilnici. Kapelan Oblak (iz Srednje vasi) je hitro izvohal ta zaklad ter prav marljivo obiskoval denarno ženico tako dolgo, da je dobil vso njeni gotovino, naloženo v hranilnici, v svoje roke. Ženica pa je postala potem vsled prevelikih skrbi zaradi denarja vedno bolj slaboumn ter je nazadnje postala nesposobna za vsako delo. Rediti so jo morali njeni revni sorodniki, kakor kako beračico, a njen denar je imel v malhi kapelan, ki je na mnoge prošnje in le na najhujši pritisk sorodnikov semtertja izpustil kako kronico izpod palca za Mino Odar, in še takrat je delal vselej opombe, da je ves denar, ki ga je dobil od nje, zdaj deloma njegova last, deloma pa, da je namenjen za dobre namene, in da le iz dobrote da, kar da od sebe zanjo. Sorodniki slaboumne žene so se naposlед naveličali prositi kapelana za denar, do katerega je on imel najmanj pravice, in so vso stvar naznani sodniji v Radoljici. Ta je nato postavila Mino Odar pod kuratelo in za njenega skrbnika določila njenega mlajšega sorodnika z naročilom, da ima tožiti kapelana na izročitev vsega denarja slaboumne varovanke, ako ga noče dati od sebe z lepo. Kapelan je po več sodnijskih obravnavah, brezuspešnem obotavljanju in neumnem zagovaranju vendar s silno težkim srcem izročil sodniji dve hranilnični knjižici z denarnimi vlogami okoli 2300 K. Na eno knjižico je bil prejše že vzel iz hranilnice 600 K in to nasproti sodniji v pismu od 28. marca 1900 med drugim opravičeval, da je ta znesek uporabil za misijon, ki se je vršil v Srednji vasi meseca novembra in decembra prejnjega leta, kar vse lahko dokaže s poboticami. Skrbnik Mine Odar je bil toliko popustljiv, da mu je verjet ter pustil tistih 600 K v njegevi malhi, ne da bi zahteval o njih natančen in pošten račun. O tej kapelani trditvi pa je izvedel tudi g. župnik v Srednji vasi in kapelana na laž postavil z besedami, s katerimi se je kmalu na to pritoževal črez njega proti nekaterim ženicam. Pritoževal se je čez kapelana nekako takole: »Naš kapelan pravi, da je dal 600 K za misijon, a nič ne vem, kdaj in kako. Pa tudi nismo potrebovali denarja od njega, ker se je za misijon pobiralo po celi fari in farani so nam prinesli vsega še več, nego je bilo potreba, in stanovanje in hrano sem misjonarjem jaz dal.« Ali vse to ni kapelana nič motilo v njegovi denarni ljubezni, ampak je bil nazadnje še celo vesel, da mu ni bilo treba še teh 600 kronic izročiti sodniji. Denar, ki je bil srečno rešen iz kapelanovih krempljev, je sodnija shranila in od njega zdaj dobiva vsako leto oskrbovalec Mine Odar toliko, da jo more posetno preskrbeti s hrano in obleko. Ako bi se ne bila zanjo potegnila sodnija, pa bi jo morala sedaj najbrž rediti srenja na svoje stroške, a poštenjak kapelan, ki je z njo v sorodu le po Adamu in Evi, bi se širokoustno smejal in prešteval njene

tisočake! Oj, lepi, zelo lepi bi bili in tudi nekaj bi zaledli, kamor bi jih utaknil! Ali dati jih je moral iz rok za vselej in zato ubogemu Horjulecu še sedaj sreča krvavi za njimi!

— **Župnik in učitelj.** Iz Laškega se nam piše: Uzor duhovniškega resniceljublja in poštenja je gotovo župnik Jaka Smole pri Sv. Miklavžu nad Laškim. Mož je bil zadnja leta načelnik krajnega šolskega sveta pri Sv. Miklavžu. Ko je tamšnji učitelj J. Č. pred par leti potreboval za svoje stanovanje novo peč, je prosiš zanjo g. Smoleta in ta mu jo je dovolil. Pozneje pa sta se župnik in učitelj sprla in od tega časa Jaka Smole ni hotel nič več vedeti o peči za učitelja. Poslednji se je opetovan obrnil na okrajno glavarstvo in okrajinški šolski svet za pomoč in res se je načelniku krajnega šolskega sveta od višje oblasti opetovan naročilo, da naj učitelju novo peč pripravi. A Smole se za ta naročila ni zmenil. Konečno je bil učitelj primoran si sam peč naročiti, seveda na stroške krajnega šolskega sveta. Sedaj je imel peč, a to mu ni nič pomagalo, ker je Smole ni hotel postaviti dati v učiteljevem stanovanju. Učitelj je zopet pomoči prosil pri okrajnem šolskem svetu in ta je načelniku Smoletu zaukazal, da mora peč v osmih dneh učitelju v stanovanje postaviti in popolno za rabo pripraviti. Smole tudi temu ukazu ni ustregel in tako je uboga peč ostala v veži in še danes tamčaka na svoje odrešenje. Toda to še ni vse. Župnik Smole tudi plačati ni hotel peči. Na večkratne opomine trgovca Els-bacherja je odgovarjal, da o peči nič ne ve in da se naj plačilo išče pri naročniku. Vsled tega je učitelj peč iz svojega plačal in izročil zadevo odvetniku dr. Pliku. Le ta je krajni šolski svet pozval, da naj vrne učitelju kupnino za peč; a dobil je od gosp. župnika Smoleta odgovor, da krajni šolski svet o peči nič ne ve, in očital učitelju, da laže. Prava ligurijska morala! Sledila je seveda tožba in uspeh je bil, da je bil krajni šolski svet obsojen v povrnitev kupnine in plačilo stroškov. Vse zavijanje poštenjaku Smoletu ni nič pomagalo. Vprašamo sedaj: Ali je lepo in pošteno, če katoliški duhovnik tako postopa, kakor je postopal Smole, ki je v svoji vedenosti hotel vse utajiti in je s tem krajni šolski svet spravil v stroške? Ali bode okrajni šolski svet skrbel za to, da bo stroške trpel Smole, ki jih je zakrivil? Ali se bode naše ljudstvo enkrat toliko spameščalo, da ne bo v javne korporacije volilo duhovniških poštenjakovičev, kakoršen je Jaka Smole?

— **Glasbena Matica v Ljubljani.** V četrtek, dne 14. novembra t. l. bo v zgornji veliki dvorani »Narodnega doma« pod vodstvom koncertnega vodje g. Mateja Hubada koncert, pri katerem sodelujejo: gospod Tit Olszewski, operni pevec, pevski zbor »Glasbene Matice«, godba c. in kr. pešpolke štev. 27 in solisti pevskega zbora: sopran: gdč. Mira Dev, gospa Julija Ferjančič, gdčna. Erna Povše in gdč. Ivanka Knific; alti: gdčna. Minka Moos, gdčni. Ivanka in Vlastimila Peršč; tenor: gospod Anton Razinger, basi: gospod Ivan Završan in gospod Pavel Lozar. Vspored: Ludovik van Beethoven: Missa solemnis (Slavnostna maša.) Za veliki zbor, soli in orkester, op. 123. I. Kyrie. II. Gloria. III. Sanctus. IV. Benedictus. V. Credo. Začetek točno ob 8. uri zvečer, konec ob pol 10. uri. Cene prostorom: Se-deži od I.—III. vrste po 4 K, od IV.—VIII. vrste po 3 K, od IX. vrste naprej po 2 K, stožča po 1 K 20 vin.; dijaška in garnizijske vstopnice po 60 vin.

— **Za Koncert, Glasb. Matice,** ki bode v četrtek ob 8. uri zvečer, bo zadnja skupna skušnja z zborom, solisti in orkestrom v sredo ob pol 6. uri v »Narodnem domu«. Odbor prosi vse cenjene člane pevskega zbora, naj pridejo točno in polnoštevilno, da se največje zborovo delo na največjega skladatelja vsega sveta kar najdostojnejše izvede. V visoko čast bode vsakemu članu, da je sodeloval pri izvajanju takega dela. Naj bi tudi slavno občinstvo s prav mnogoštevilnim obiskom koncerta poplačalo izredno požrtvovalnost zborovo. Dogodek, da se Beethovnova »Slavnostna maša« izvaja pri nas in še z domačimi močmi, bodi vsemu Slovenstvu

v ponos. — Vstopnice se dobivajo v trgovini gosp. Lozarja in na večer koncerta pri blagajni.

— **Novo gimnazisko poslopje v Ljubljani.** »Slovenčeva« poročilo glede sveta jezuitov ob Elizabetini cesti, ki bi ga občina rada dobila za novo gimnazijo, da bi na prostoru licealnega poslopja zgradila tržnico, je nekoliko popolniti. Svet, kar ga je v posesti jezuitov, je le manjši del dotičnega kompleksa, večji del je last g. Dečmana. Ves ta kompleks bi bil za gimnazisko poslopje jako primeren, ker je svet dosti velik in na vseh štirih straneh obdan od ulic ter je lega ugodna. Če je pa svet na prodaj, nam ni znano.

— **Šentjakobski in trnovski davkoplačevalci** imajo svoj prijateljski sestanek v sredo 13. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni »Miramar«, zaradi mostu čez Opekarško ulico v Prule. Pričakuje se mnogobrojne udeležbe.

— **Nesreča.** Pod tem naslovom včeraj priobčeno nezgodo, ki se je pripetila dne 8. t. m. v Logatcu delavcem, vozečim se na Hrvaško, pri kateri se je splašil konj in je posestnik Anton Vidic tako nesrečno padel, da je že isto noč preminul, po danes nam došli informacijah nikakor ni zakrivil motor voznik s tem, da je prehitro vozil ali da je dotične delavce povožil. Kajti motor-voznik vozil je v jako mirnem teku, to je 10—12 kilometrov na uro in vrhu tega ni prevožil nobenega s konjem vpreženega, po cesti vozečega voza. Če se je torej dotični konj splašil pred motorjem, moral je stati pred kako hišo brez zadostnega nadzorstva ali je pa prišel po kaki stranski cesti proti glavnim cestam, po kateri je vozil ravno motor-voznik. Vsekako pa motor-voznik ni videl ne dotičega voza, ne dotične nezgode. Drugi gospod pa, ki se je tudi z motorjem vozil, opazil je kakih 50 korakov za motorjem nekega konja, ki je z vozom čez cesto drvil in ki je dotično nesrečo provzročil. Sicer pa je dotični gospod zavarovan za vse nezgode in škodo, katero provzroči motor-vožnja tretjim osebam. Dotični poškodovanec naj se torej, ako mu gre kaka odškodnina vsled motor-vožnje, oglasi v uredništvu »Slovenskega Naroda«, kjer poižve naslov dotičnega gospoda.

— **Mejnaročna panorama.** Se danji ciklus, kazoč bogato Belgijo s svojimi krasnimi mesti, palačami in zgradbami, spada gotovo mej najbolje, kar je to interesantno podjetje doslej razstavilo. Izredno fina izvršba na steklu v barvah slikanih podob, njih presenetljiva stereoskopična plastičnost do najfinnejših nuanc dela te podobe pravimi umotvori, katerim se oko ne more prečuditi. Ta krasna zbirka je res vredna, da si jo ogleda vsakdo. Gotovo mu ne bode žal in si jo rad še enkrat pogleda v drugič, tako ga bode očarala. Ciklus traja do sobote.

— **V Ameriko** se je odpeljalo včeraj zvečer z ljubljanskega južnega kolodvora 56 oseb. Mej temi je bil tudi fant, ki še ni bil na vojaškem naboru in je še torej podvržen vojaški dolžnosti. Zato je moral ostati v Ljubljani in se bo moral pred sodnijo zagovarjati.

— **Na otroke je psa ščuvala Amalija Pavličeva,** služkinja pri Frideriku Leimbergu, v Lattermanovem drevoredu. Pes je popadel dečka Pavla Bolha, stanujočega v Spodnji Šiški št. 38 in ga ogrizel v levo roko.

— **Konj v kanalu.** Na Rimski cesti je včeraj konj nekega vozika stopil na železno ploščo v kanalu. Plošča se je zlomila in konj se je z nogo udrl v kanal in se poškodoval.

— **Ubigel deček.** Policija je prijela 15letnega dečka Karola Bedelna iz Koettings-Nolmannsa na Zg. Avstrijskem, ki je z doma pobegnil in se priklatil v Ljubljano.

— **Budimpešta brez luči.** V četrtek je bila Budimpešta od 6.—8. zvečer v temi. Gledališča so bila zaprta. Pokvarila se je bila električna razsvetljava. Šele po 8. so imeli zopet svetlo.

— **Upor kaznjencev.** Iz Newyorka poročajo: V Leavenwoodu (Ranzas) se je uprl 30 kaznjencev v ondotni kaznilnici. Vzeli so paznikom orožje enega paznika usmrtili in dva ranili ter nato ušli. Konjeništvo je šlo za beguni, enega ubilo in jih več ranilo.

* **Stradati zna** v Londonu neka miss Auguste Christensen, ki ne je po 30 dni ničesar, a pije le včasih požirek vode. Kadar strada, leži na svileni postelji, a ljudje jo hodijo gledati. Bajè ni nikdar lačna.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 12. novembra. Danes je prišla v poslansko zbornico deputacija hrvatskih, srbskih in slovenskih visokošolcev v Gradcu in na Dunaju ter je poslancem dru. Ferjančiču, dru. Ivčeviču in Povšetu izročila memorandum, s katerim se zahteva ustanovitev vseučilišča v Ljubljani in vladljnost v Zagrebu dobljenih spričeval. Zajedno je deputacija izročila rečenim poslancem protest proti ustanovitvi italijanskega vseučilišča v Trstu.

Dunaj 12. novembra. Načelnik mladočenskega kluba dr. Pacak je društvu »Triglavu« na njegovo prošnjo, naj bi češki poslanci podpirali prizadevanja južnih Slovanov za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani, odpisal, da se bodo češki poslanci z vso silo vzeli za pravično zahtevo južnih Slovanov. Čehi sploh ne odrekajo nobenemu narodu, kar mu treba za svobodni kulturni razvoj, samo Nemci so se postavili na to stališče in to ostane za vse Nemce, zlasti za avstrijske, velika sramota.

Dunaj 12. novembra. V sredo popoldne sklice »Slovenija« v dvorani rezurze zborovanje glede ljubljanske univerze, katerega se udeleži vse slovensko dijašvo.

Praga 12. novembra. Včeraj popoldne se je vršil na dvorišču češke tehnike manifestacijski shod čeških in jugoslovanskih visokošolcev za ustanovitev vseučilišča na Moravskem in v Ljubljani. Zbral se je okrog 3000 akademikov. Navzočni so bili poslanci: Pantuček, Fiedler, Gregr, Baksa, prof. Stoklasa in dr. Chodounsky. Shodu, ki se je izvršil nad vse slovesno, je predsedoval prorektor I. V. Hrasky, kateri je zborovalce navoril v češkem in v slovenskem jeziku ter obudil nepopisno navdušenje. Profesor Fiedler je obljudil podporo češkega državnozborskega kluba. Govorili so akademiki češki, slovenski, hrvatski, srbski in ruski. Z viharno navdušenjsto je bila sprejeta resolucija za ustanovitev češkega vseučilišča na Moravskem in jugoslovanskega vseučilišča v Ljubljani. Pozdravni telegrami so došli od župana Hribarja, od vodstva narodno-napredne stranke v Gorici in od mnogih drugih strani. Po shodu je bil ob velikanski udeležbi impozanten obhod po Příkopi.

Dunaj 12. novembra. V današnji seji poslanske zbornice so dr. Ferjančič, dr. Ivčevič, Povšet in tovariši podali nujni predlog glede ustanovitve vseučilišča v Ljubljani. Zbornica razpravlja o nujnem predlogu posl. Romančuka glede dejelnozborskih volitev na Gališkem. Predlog je utemeljeval Romančuk. Ministrski predsednik Körber je izjavil, da mu je znanih samo 46 slučajev nekorektnega postopanja. Govorili so potem še Klofač, N. Vasilko in Abrahamovič. Razprava se dožene še danes.

Dunaj 12. novembra. Češki veleposestniki so sklenili, glasovati proti dispozicijskemu fondu. Nemška napredna stranka bo glasovala za to postavko, nemški nacionalci pa se ne morejo zdjiniti, kako naj postopajo.

Dunaj 12. novembra. Nemškobilateralni veleposestniki so sklenili, da se ne odzovejo povabilu posl. Wolfa na skupno akcijo zoper češko tehniko v Brnu.

Hag 12. novembra. Mirovno razsodišče je sklicano na dan 20. t. m. da se posvetuje o vlogi Burov zastranjužnoafriške vojne.

Bruselj 12. novembra. Z ozirom na Salisburyjev govor jo Krüger izjavil, da ni misliti na konec vojne, dokler se Burom ne zagotovi popolna neodvisnost, ker rajše propadejo, kakor da bi bili kakorkoli odvisni od Angleške.

Družbi sv. Cirila in Metoda so od 10. oktobra do 7. novembra poslali prispevke p. n. gospoda in društva: Upravnštvo "Slov. Naroda" 27758 K, uredništvo "Slovenca" 10 K, nadšupnik Fr. Korošec pri Sv. Krizu poleg Slatine volilo + Sim. Škorci 200 K, dr. Iv. Geršak v Ormožu na St. Vrazovem rojstnem domu v Cerovcu nabranih 8 K, Rud. Bratko v Št. Iiju v Slov. goricah volilo + Marije Bračko 10 K, posojilnica v Cerknici 20 K, kapl. Fr. Gomilšek v Jarenini dar vesele družbe ob slovesu 6 K, litijsko-šmartinske Slovene za Martinovo 100 K (po Sl. "N."); [p]odružnice: Šentjakobsko-trnovska ženska v Ljubljani 400 K, Šentpeterska moška in ženska v Ljubljani dohodek veselice 81-37 K ter pokroviteljnino dra. Val. Krisperja 200 K, ženska v Idriji 76 K, akademična v Gradcu 52 K, moška na Vrhniku 116 K, moška in ženska v Krškem dohodek veselice 182-67 K. — Meseca oktobra je družba imela 2720 65 K dohodkov in 4354 58 K stroškov.

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Izborni deluje

Tanno-Chinin tintkura za lase
okrepčuje in ohranjuje lasišče in preprečuje izpadanje las.

Cena steklenici z rabilnim navodom 1 K.

Jedina zaloge:

dež. lekarna M Leustek, Ljubljana
Resljeva cesta št. 1, zraven cesar Franc Jožefovega mostu. (27-45)

Zagreb, 30. aprila 1901.

Gg. Žnidrič & Valenčič
Ilir. Bistrica
prva kranjska tovarna testenin,

Gospod J. Weiser je prejel danes odposlane makarone ter Vam moramo izreči (1727-14)

največje priznanje

kajti blago je v istini izvrstno.

Prva

zagrebška agenturna zadruga.

Meteorologično poročilo.

Vihja nad morjem 806-9 m. Srednji zračni tlak 786-0 mm.

Nov.	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo	Mokra na 1/4 mm.
11	9. zvečer	733 5	4 4	sl. jug	jasno	
12	7. zjutraj	734 0	3 3	sl. ssvzh.	oblačno	
	2. popol.	732 8	8 8	sl. zahod	oblačno	00 mm.

Srednja včerajšnja temperatura 42°, normale: 46°.

Dunajska borza

dne 12. novembra 1900.

Skupni državni dolg v notah	88 65
Skupni državni dolg v arebru	98 50
Avtrijska zlata renta	118 50
Avtrijska krona renta 4%	95 50
Ogrska zlata renta 4%	118 05
Ogrska krona renta 4%	98 -
Astro-ogrške bančne delnice	1805 -
Kreditne delnice	618 75
London vista	239 25
Nemški državni bankovci za 100 mark	117 20
20 mark	23 47
20 frankov	19 04
italijanski bankovci	92 75
3 kr. cekani	11 30

Bogu Vsemogočnemu je dopadlo moga nepozabnega, dragega soproga, oziroma iskreno ljubljenega, dobrega očeta

Albina Peternella

vodjo v pokoju

po dolgi mučni bolezni v boljši življenje k sebi polikitati. Umrl je vdan v voljo Vsemogočnega, previden s sv. zakramenti za umirajoče, 11. t. m. ob polu 12 uri po noči v 58. letu svoje starosti.

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo dne 13. novembra, ob 4. uri popoldne v hiši žalost sv. Petra cesta št. 77, slovensko blagoslovljeno in na pokopališče k sv. Kristoforu v lastno rakov v večnemu pokitku položeno.

Sveti maše zadušnice se bodo davalo v cerkvem 14. novembra ob 8. uri zjutraj v farni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, 12. novembra 1901.

Josipina Peternell roj. Schott, soproga. — Ernst Peternell, c. in kr. pomorski kapitan, Albin Peternell, c. in kr. častnik, sinova. — Ella, Stefanija, Helena Peternell, hčere. — Karl Peternell, zdravnik, Anton Peternell, nadučitelj, brata. — Josef Terdin, železniški adjunkt, set. — Roza Peternell roj. Schlegel, sinaha. (2482)

jubljanskega Zvona 19. oziroma 20 letnikov in pet letnikov (1889, 1891, 1892, 1893, 1894) „Dom in Sveta“ se za primerno ceno **prodaja**. Več pove **J. Bonač**, trgovina s papirjem v Ljubljani.

Firm. 119/1.

Ges. I.-10/1.

Kundmachung.

Vom k. k. Kreisgerichte Rudolfswerth als Handelsgerichte wird bekannt gemacht, dass die Protokolierung der Firma

„Rossi & Venchiarutti“

für die Uübernahme von Erdarbeiten bei der Triester Kohlenwerksgesellschaft in Gottschee mit dem Sitze in Gottschee im Handelsregister für Gesellschaftsfirmen vollzogen und zugleich ange merkt wurde, dass das Unternehmen von den Herrn Silvio Rossi und Eugenio Venchiarutti als offenen Gesellschaftern am 10. Februar 1901 begonnen wurde und dass beide zur Firmazeichnung berechtigt sind. (2481)

K. k. Kreisgericht Rudolfswerth

Abth. I, am 5. November 1901.

(Razglas. C. kr. okrožno kot trgovsko sodišče v Novem mestu javlja, da se je izvršilo v trgovskem registru protokoliranje tvrdke „Rossi & Venchiarutti“ za prevzetje premogokopov pri trboveljski premogokopni družbi v Kočevju, s sedežem v Kočevju. Ob enem je bilo naznanjeno, da se je podjetje gospodov Silvia Rossi in Eugenia Venchiarutti kot javnih zadružnikov pričelo 10. februarja 1901 ter da sta ob upravičenem podpisavati tvrdko. — C. kr. okrožno sodišče v Novem mestu, odd. I, dne 5. novembra 1901.)

Ognjeslav Kunstelj

c. kr. orožniški postaje-vodja

Marica Kunstelj rojena Blažič

poročena. (2480)

Orehek-Krenovice

dné 12. novembra 1901.

U prijazno uvaževanje!

Podpisanci priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo na sv. Jakoba trgu št. 6 v Ljubljani, nasproti cerkve nahajajoče se

špecerijsko in delikatesno trgovino

v kateri postrežem vsestranski z najboljšim, vedno svežim blagom po najnižji ceni.

Cenjene gospodinje opozarjam osobito na svojo doma s po-mojo najpripravljenjšega novega stroja žgano vsakovrstno kavo, katere ni zamenjati z drugie v kupljiji se nahajajoči tvorniško žgano kavo. — Velika zaloga garantirano pristnega ruma, konjaka, ruskega čaja in južnih vín.

Velespoštovanjem (2421-3)

Franc Bergant, špecerijska in delikatesna trgovina.